

Између два броја

Требало је ово лето да буде мирно и да се сви одморимо од напора у школској години. Нажалост, наши политичари обожавају јул и август да доносе најважније законе и да се око тих ствари што жешће и успешније посвађају.

Иако је за нас у просвети најважнија тема био Закон о основама система образовања и васпитања, за Народну скупштину, посланике, странке и медије далеко је било важније да ли ће бити усвојен или повучен Закон о информисању. Вероватно је за ову земљу много битније да ли ће неки лист бити кажњен због објављивања неког текста, него реформа образовања и уопште како цео образовни систем функционише.

За оне који штрајкују месецима због промашених приватизација или неисплаћених плата вероватно нема важније ствари од Закона о информисању.

Синдикат образовања Србије улуплио је свим важнијим посланичким групама наше приваге на Закон о основама система образовања и васпитања. У скупштинској расправи, која је често трајала до касно у ноћ, неке од наших примедби су и прихваћене, о чему опширно пишемо у овом броју. Нажалост, кључне примедбе, које се односе на избор и састав Школског одбора, дисциплинску одговорност и начин финансирања образовања нису прихваћене.

Како рече наш министар: „Овај Закон је предлог Владе, а не синдиката. Наравно да нисмо очекивали да све тражено буде и прихваћено, а како ће се ова лоша решења показати у пракси, сазнаћемо опет на тежи начин. У тренутку када овај број предајемо у штампу, још није познато да ли ће Закон о основама система образовања и васпитања бити усвојен у Народној скупштини 31. августа, али је велика вероватноћа да хоће.

На седници Републичког одбора Синдиката образовања Србије заузет је став да нема сврхе да се штрајкује због Закона који ће ступити на снагу почетком школске године. Измене Закона, иначе, иду по истог процедуре као и усвајање, па ћемо морати да са-

чекамо неку нову Владу и новог министра да коначно нешто буде уважено што синдикати већ годинама траже.

Почетком августа дошло је до новог непријатног изненађења. Рачуни у 99 школа, претежно на југу Србије блокирани су због пристиглих извештаја за исплату јубиларних награда, дуговања школа по судским пресудама или неисплаћених рачуна. Дешавало се и раније да основни рачун школе буде блокиран због неке принудне наплате, али нису дирали по драгачуе школа са којих запослени примају плате.

Не знам коме је све ово пало на памет, али резултат је био 5.000 запослених без примљеног првог дела јулске плате.

Синдикат образовања Србије, заједно са другом два репрезентативна синдиката, одмах је рекао и најавио штрајк ако се рачуни не одблокирају и запослени не добију плате.

Потрајало је мало дуже док сви рачуни нису одблокирани и док запослени у тим школама нису примили први део јулске плате.

Конечно је министар просвете 25. августа на седници Републичког одбора Синдиката образовања Србије изјавио да су сви рачуни школа одблокирани и да су сви запослени у тим школама примили плату. То баш у том тренутку није било тачно, јер су се и сутрадан јављале неке школе из Брања, где још није стигао први део јула. У том дану је и тај проблем решен.

Али, прича никако да дође крај, а о сретном завршетку да и не говоримо.

Поново проблем. Због наводне грешке у Трезору (читај: јавашлуку и неспособности) као никад досад, касни други део јулске плате. Неко, изгледа, признао штрајк просветних радника. Ужелео се изгледа овај народ штрајка, није га одвамо било. У тренутку када овај двоброј предајемо у штампу (28. август), тек је у неким градовима кренула исплата плата.

На седници РОС донета је одлука да ако до 31. августа у 12 сати плата не буде исплаћена свим запосленима у школама Србије, школе неће радити 1. септембра.

Шта ће се даље дешавати, видећемо, али ово померање рокова исплате не слуги на добро. Бојимо се да је неко решио да за посленима пребаши један део исплата из 2009. у 2010. годину. Синдикат ће се томе, свакако, жестоко супротставити.

Пред сам почетак школске године, наравно, најактуелнија је подела предмета на наставнике и технолошки вишкови.

У разговорима које смо имали са министром просвете, чули смо

да ове године неће бити отпуштања, али и да вишкова за посленика има.

С друге стране, према анализи Светске банке у Србији има чак 11.000 одлегења више, што по њима чини негде око 17.000 запослених више. Сматрају да би систем могао да функционише са много мање запослених него сад.

У разговорима са делегацијом ММФ министар просвете је, такође, признао да има вишка запослених, али да Министарство просвете има план како да број запослених и без отпуштања буде смањен. Рачуна се да један број запослених из школа буде пребачен на рад у школе за образовање одраслих.

Детаљи тог плана нам нису познати, нити ко би и на који начин финансирао те школе, те и како би се смањно трошак државе за овај део јавне потрошње. Нама изгледа да се само по обичају „културне време“, док ММФ не пусти другу траншу кредита.

Синдикат образовања Србије тражи од министра просвете и Министарства просвете да синдикатима достави јасан и прецизан план рационализације који је одржив на дужи стазе. Наслушавали смо се приче о рационализацији и реформи образовања од свих претходних министара просвете. Да би се уопште говорило о рационализацији, треба најпре утврдити мрежу школа и критеријуме по којима је неко вишак у систему образовања.

Сигурно је да вишкова има међу наставницима, али и ненаставним особљем. Око 28 одсто од укупног броја запослених у школама Србије (број запослених је и даље неутврђен) не ради у настави. Колики је то издатка за државу и да ли се ту може извршити рационализација, нико и не помиње.

Чули смо да у једној својској школи у околини Пожреваца о школовању једног ученика брине учитељ, теткица и домар. Оваква примера има у обилу. Синдикат образовања Србије даће свој активан допринос у свим разговорима на тему рационализације броја запослених.

БРАНИСЛАВ ПАВЛОВИЋ

Министар на седници РО, Синдикат у приправности

Трећа седница Републичког одбора Синдиката образовања Србије у 2009. години, одржана је 25. августа у Београду. Седници је присуствовао и ресорни министар др Жарко Обрадовић са помоћником Зораном Костићем, па је у присуству бројних представника медија, одмах по његовом излагању, почела дискусија утемељена на многобројним питањима о актуелној ситуацији у образовању.

Најва синдиката из области образовања да ће ступити у штрајк од 1. септембра 2009. године, јер су били блокирани рачуни у 30-так школа и запослени нису примили плату, а ни други део јулске зардеде, која до уласка овог броја „Синдикатног пера“ у прему није у потпуности исплаћена, навео је министар да одмах одговори на ова питања. По министру речима, сви школски рачуни су одблокирани до 24. августа и то више није требало да представља проблем, док је код исплате јулске зардеде дошло до техничких (софтверских) проблема у трезору, па је др Обрадовић више пута изстакао да ће одмах по решавању тог проблема новац бити исплаћен. „Јер га има довољно“, тако да поменути проблеми више неће бити разлог за организована штрајка.

За блокаду рачуна су, речено је, одговорни делимично Владе Србије и локална самоуправа, којима није исплаћивала јубиларне награде.

Говорећи о Предлогу Закона о основама система образовања и васпитања, министар је рекао да ће се ускоро наћи на гласању у Народној скупштини и да је већи део наших примедби укључен у коначан текст. Допис Министарства просвете о томе могуће је прочитати већ на наредној страни овог броја „Синдикатног пера“.

Даље јеминистар говорио о многобројним стратешким проблемима у образовању које намерава да реши у сарадњи са синдикатима, нарочито када је у питању материјално-социјални положај запослених. Посебно питање је, свакако, покривеност школских простора, колегата Томислав Мићкић из Зајечара од 1. септембра одлази у заслужену пензију, па је РОС на његово место једногласно изабрао Светлану Илић из Свилајнца. Са колегом Мићкићем смо се на крају седнице, како то доприкује, разговарали уз пригодну свечаност, поклоне и коктел.

Заслужени одмор

како, и промена начина финансирања у школству, које по Предлогу новог закона треба да крене од школске 2014/15. године, односно са пилот програмима већ од 2011/12. године. По мишљењу министра има довољно времена да се овај систем озбиљно припреми и да се на време откљоне проблеми који се појаве преко пилот програма.

Вишак запослених, о чему је у медијима било прилично калкулација, министар је потврдио, али сматра да овај проблем може бити решен без отпуштања кроз систем образовања одраслих. Природан одлазак у пензију, социјални програм Владе и други марама које ће бити спровођене. Наравно, и по овим питањима ће бити консултовани репрезентативни синдикати.

У наставку седнице министар је говорио и о другим проблемима у образовању, попут избора директора и школских одбора, док су чланови РОС постављали различита питања интервјуићи се за стручно уавршавање, реформе, различитост у коefицијентима за студентске центре у Србији у односу на студентски центар у Београду, доношење осталих закона из области образовања (Закон о предшколском васпитању и образовању и Закон о ученичком и студентском статусу дарда). Министар је рекао да ће већ од 1. јануара почети рад на уредби о коefицијентима за запослене у предшколским установама у Србији, а што се тиче проблема око исплате 12 одсто предеделаницама синдикатних организација по члану 55. ПКУ, министар се обавезао да ће у што краћем року да организује састајак са Министарством финансија. Управом за трезор и репрезентативним синдикатима, како би заједнички решили ово питање. Такође, министру су предочени проблеми са расписивањем конкурса за пријем нових запослених, неисплаћеним јубиларним наградама и другим припадљемностима из надлежност локалне самоуправе, о посебно-

но тешкој ситуацији у образовању на Косову и Метохији...

После два врло динамична сата, министар је напустио седницу, а Републички одбор наставио рад по Дневном реду.

Републички одбор је одлучио да, уколико други део јулске плате не буде исплаћен до 31. августа, већ од 1. септембра запослени крену у штрајк. Такође, да у случају будућих кашњења буде доњесена услова одлука о ступању у штрајк, зашта је овлашћено Председништво.

Председник Бранислав Павловић је обавестио чланове РОС да је Савез самосталних синдиката Србије покренуо тужбу против СОС због разних неизмирених трошкова, иако је у више наврата тражено од стручних служби СОС да доставе критеријуме по којима се они утврђују. Ова тужба је покренута на основу неког Провиника о материјално – финансијском пословању Савеза из 1999. године. РОС је, на предлог Председништва, донео Одлуку да се покрене противтужба против СОС, по том истом правилику, а због неисплаћених средстава гранским синдикатима, које Савез добија од закупа пословних просторија.

Улутство за спровођење избора у Синдиката образовања Србије и укључивање са изборима у општинским већима Савеза самосталних синдиката Србије је једногласно усвојено. Текст улутства, такође објављујемо у целини на наредним странама овог броја.

Предложена допуна члана 9. Правилника о материјално – финансијском пословању Синдиката образовања Србије једногласно је усвојена и гласи: “Ипандрина коју углављу чланови Синдиката образовања Србије Синдикату, у већем износу од редовне чланарине по члану 62. Статута Савеза самосталних синдиката Србије, не улази као обавеза Синдиката према Савезу.”

МИОДРАГ КАМПЕРЕЛИЋ

Из пера уредника

Срећно!

И после свега што нам се дешава и што ће нам се дешавати у следећој школској години, свим запосленима у образовању Србије желимо срећну и успешну нову школску 2009/2010 годину!

Из рада Републичког одбора...

Заједнички предлог репрезентативних синдиката на Нацрт закона о основама система образовања и васпитања

Према нацрту Закона од 4. јуна 2009. године три репрезентативна синдиката образовања су надлежнима упутили Заједнички предлог амандмана на Нацрт закона о основама система образовања и васпитања. У овом броју "Синдикалног пера" подсећамо шта је тражено.

1. У **Члану 3.** став 1. под 7) после речи: "хоризонталне" додати речи: "и вертикалне".

2. **Члан 53.** став 3., се мења и гласи:

"Орган управљања установе чини пет представника запослених и по два представника родитеља и јединице локалне самоуправе."

У ставу 7. уместо речи: "васпитно-образовно, односно наставничко веће", додати речи: "сви запослени у установи на посебној седници васпитно-образовног, односно наставничког већа".

У ставу 8. под 2) на крају реченице додати речи:

"осим чланова синдиката и синдикалних представника"

3. Став 14. **Члана 58.** брисати. Ниједан пропис не позиваје стални орган руковођења са којим се заснива радни однос на одређено време. Такође, предизирати одређе о мировању, имајући у виду да се већина директора бира из реда наставника из исте установе, а одредаба о мировању радног односа подрозумева привремени престајак рада у установи, док запослени одсутвује са рада у складу са чланом 79. став 1. под 4) Закона о раду.

4. Став 9. **члана 58.** прописује рок од 1. године у којем директор треба да положи стручни испит и супротан је року од 3. године предвиђен у члану 169. за изабране директоре.

5. У ставу 4. **члана 59.** после речи "министру" додати речи:

"Који у року од 30 дана, доноси акт којим даје сагласност односно не даје сагласност на избор директора."

Став 5. брисати. Прихватањем става 4. постао би сувишан.

Став 7. брисати. Избор директора има све елементе радно-правног а не управног спора.

6. **Члан 61.** став 3. под 15), брисати.

У супротности је са чланом 56. став 1. под 1) који предвиђа да је у надлежности ШО да доноси опште акте.

7. У ставу 6. **члана 67.** треба прописати минималну стручну спрему коју треба да има "друго лице" које обавља послове секретара.

8. У **члану 116.** на крају става 5. додати речи:

"у надлежној здравственој установи".

9. **Члан 125.** у ставу 1. прописује обавезу односно дужност стручног усавршавања а не прописује последице ако се та обавеза не оствари. Предлажемо да се реч: "дужност" замени речју: "треба".

10. У **члану 126.** став 2. брисати речи: "или Министарства."

11. У **члану 126.** после члана 4. додаје се нов став који гласи:

"Код пријема у радни однос других усанова на подручју школске управе који испуњавају услове радног места а немају пуно радно ангажовање."

12. Став 8. **члана 127.** брисати. Против смо умањењу права запослених у односу на све запослене у другим областима којима је омогућено да им радни однос на одређено време прерасте у радни однос на неодређено време. Овај институт је уграђен у Закон о раду на основу интенција МОР-а, у циљу спречавања злоупотребе код запошљавања.

13. У **члану 127.** додати нови став који гласи:
"Код пријема у радни однос на одређено време предност имају кандидати из установе или других усанова на подручју школске управе који испуњавају услове радног места а немају пуно радно ангажовање."

14. **Члан 128.** брисати. (нејасан, контрадикторан) предвиђен поремећених међуљудских односа у установама.
Такође, апсолутно се противимо увођењу посебних рокова засаглности супротно Закону о раду. Према предложеном поступак би редовно могао да се води две године, а са недефинисаним прекидима и бесконтно.

Предлажемо да директор установе захтевом покреће дисциплински поступак против тежко повреде радне обавезе, а да о дисциплинској одговорности одлучује независни орган. Дисциплинска комисија, која се образује на нивоу школске управе. Дисциплинску комисију образује начелник школске управе и састављена је од представника министарства као оснивача, представника локалне самоуправе и представника репрезентативних синдиката. Најмање један члан комисије би морао да буде дипломирани правник са положеним правосудним испитом. Против одлуке Дисциплинске комисије у другом степену би одлучивао министар.

Против лакших повреда радне обавезе директор би водио дисциплински поступак на досадашњи начин.

На овај начин би се избегли многи судски спорови и арбитрешност у доношењу одлука од стране директора који сада претвља и покретањима дисциплинског поступка ремети нормално функционисање установе.

19. У **члану 139.** брисати став два.
Супротно је Закону о пензијском и ивагилдском осигурању и нема основа да се само у овој области јавних служби организира радни век за женски део запослених, док се исто не чини код високог образовања као истол делатности.

20. У **члану 142.** став 3. под 1) на крају реченице додати речи:
"и примењене посебних колективних уговора у области образовања и васпитања.

21. У **члану 147.** став 3. прописано је да престаје радни однос просветном саветнику ако у прописаном року из става 2. истог члана, не положи државни стручни испит, а ставом 2. није прописан рок.

22. Финансирање Установа основног и средњег образовања и васпитања по летету односно ученику, предложено у **члану 150,** скаструмо преуредњим и недољовљно дефинисаним, посебно у погледу утицаја на број запослених у образовању.
Бранислав Павловић (СОО), **Томислав Живановић** (ГСПРС), и **Леонардо Ерделји** (УСПРС)

Саопштење

Још једна изузетно посећена и пропраћена конференција за новинаре одржана је у Синдикату образовања Србије 18. августа. Новинарима готово свих репезантних београдских редакција су се обрадили председник нашег синдиката Бранислав Павловић, председник УСПРС Леонардо Ерделји и председник ГСПРС Томислав Живановић. Како је у медијима данима одзвучало да на позив репрезентативних синдиката неће почети нова школска година, уколико рачуна школа не буду одблокирани, а јулке плате исплаћене, објављујемо у целини Саопштење СОО, које је том приликом подјављено новинарима.

"Већ је постала пракса да у току летњих месеци наступе проблеми у исплати плата просветним радницима. Прошле године плате нису биле добро обрачунате због погрешног третмана годишњег износа, а ове године у око сто школа у Србији због блокаде рачуна школа више од 5000 запослених није на време примило плату. Иако је блокада скинута и проблем решен у последњем месецу, остале још педесетак школа, остаје још педесетак школа у Србији - у Вранју, Лесковцу, Зајечару, Крагујевцу и у још неким градовима где због блокаде рачуна запослени нису примили први део јулке плате. Разлог за блокаду у већини случајева су неисплаћене јулипане награде, које школе по извршним судским пресудама треба да исплате запосленима. У неким школама блокада рачуна је напустила због судских процеса које су школе изгубиле или због неплаћених рачуна у вези са неким инвествицијама. Без обзира који је разлог у питању, нема никаквог разлога да кривцу локалних самоуправа или директора школа сносе запослени који не примају плату.

Синдикат образовања Србије је запрепашћен неодговорношћу Министарства финансија, а такође и Министарства просвете, који су својим чињењем или нечињењем допринели овој ситуацији. О одговорности локалних самоуправа и појединих директора не треба трошити речи.

Због свега овога, Синдикат образовања Србије заједно са друга два репрезентативна синдиката, организоваће потпуну обуставу рада уколико се до 1. септембра 2009. године не исплате сва дуговања просветним радницима. Одлука о томе биће донета на Републичком одбору 25. августа 2009. године.

Синдикат образовања Србије позива још једном Владу Републике Србије и све народне посланике да добро размисле све наше примедбе на Закон о основама система образовања и васпитања пре гласања у Народној скупштини. Усвајањем неких од наших примедби које се односе на избор директора и дисциплинску одговорност избегле би се и неке од ситуација у којима се налазе школе са блокираним рачуницима.

Синдикат образовања Србије позива Министарство просвете да заједно са репрезентативним синдикатима направи реалан план рационализације броја запослених.

Синдикати сматрају да постоји добар број запослених којима су испуњени један од услова за пензију, али који неће да оду у пензију јер их штити садашњи Закон о основама система образовања и васпитања.

Тек када се питање свих запослених реши, може се разматрати поступак даље рационализације."

Р. С. П.

Документи

Документи

Допис Министарства о амандманима синдиката на „Кровни“ закон

Синдикати образовања су активно учествовали у раду на изради новог закона о основама система образовања и васпитања дајћићи примедбе и сугестије. Објављујемо интегрални текст Дописа Министарства просвете упућеног Синдикату образовања Србије у коме су наведени и образложени сви прихваћени и неприхваћени амандмани на закон.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

Број: 601-01-1/09-01/52

Датум: 06. 07. 2009. године

Београд
Немањина 22-26

СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ

11000 БЕОГРАД
Печенаска14

Поводом Заједничких примедби репрезентативних синдиката из области образовања и васпитања на Предлог закона о основама система образовања и васпитања, а које су достављене Одбору за просвету и посланичким групама, Министарство просвете је разматрало све предлоге и сугестије и увео тога узакујемо:

1. Поводом предлога да се преиспита број родитеља и представника локалне самоуправе у школском одбору, односно да је довољно да у школском одбору буду по два представника родитеља и локалне самоуправе како би се избегла политизација органа управљања (члан 54. Предлога закона), исти **није прихватио**, јер није у складу са обезбеђивањем равноправне заступљености свих интересних група, која се обезбеђује трипаритетним саставом органа управљања. Законом је прописан другачији састав органа управљања појединих школа (школе за образовање одраслих, средње стручне школе) ради њихових специфичности.

2. Предлог да треба дефинисати шта значи мишљење одговарајућег стручног већа у поступку избора директора установе (члан 60. Предлога закона), да се у досадашњој пракси избор вршио без посебног образложење када ово мишљење није прихваћено, те да је потребно да се обавезе орган управљања да писмено образложи одлуку, **у основи је прихваћен**. Предлогом закона прописано је да се мишљење одговарајућег стручног већа даје на посебној седници којој присуствују сви запослени и који се изјашњавају о свим кандидатима тајним гласањем (члан 60. Предлога закона). Део који се односи на писмено образложење одлуке се подразаумева, јер, с обзиром на важеће прописе (Закон о општем управном поступку), свака одлука мора да има образложење које садржи разлоге њеног доношења.

3. Предлог којим је тражено да се доведу у исти положај лица у погледу рока за полагања испита за директора за директоре који ће бити изабрани након ступања на снагу новог Закона о основама система образовања и васпитања (члан 59. Предлога закона) и директоре који обављају дужност директора у време ступања на снагу овог закона (члан 174. Предлога закона), **делимично је усво-**

јен. На члан 174. Предлога закона дат је амандман да се уместо рока од три године прописе рок од две године, а који је усвојен. Није могуће прописати исти рок од једне године и за лица која желе да постану директори и за директоре у мандату. Наиме, мора се имати у виду велики број образовних установа, односно директора који су у мандату (око 2000), за које из техничких и организационих разлога није могуће организовати полагање испита у тако кратком року, па је неопходно прописати дужи рок у коме ће они бити у обавези да положе испит.

4. Предлог којим се тражи да се брише одређба којом се прописује да директору установе мирује радни однос за време првог изборног периода на радном месту са кога је изабран, **није могуће прихватити**, јер овакво решење није у складу са Законом о раду (члан 59. Предлога закона). На радне односе запослених у установи примењује се Закон о раду, сем ако су одређени радно-правни односи уређени Законом о основама система образовања и васпитања, када се овај закон примењује као *lex specialis* у односу на Закон о раду.

5. Предлог да треба дефинисати да правилник о организацији и систематизацији радних места доноси орган управљања (члан 62. и члан 57. Предлога закона), **делимично је усвојен**. Наиме, Законом о раду је изричито прописано да акт о организацији и систематизацији радних места доноси послодавац. Имајући у виду наведену примедбу, у Предлогу закона је прописано да орган управљања даје сагласност на акт о организацији и систематизацији послова (члан 57. став 1. тачка 1. Предлога закона). Без добијене сагласности од стране органа управљања, нема ни наведеног правилника.

6. Предлог да треба брисати део норме којом је прописано да секретар са положеним стручним испитом и искуством на тим пословима мора да сагледа програм увођења у посао (члан 68. Предлога закона) **је усвојен**. На овај члан је дат амандман, тако да су у члану 68. став 6. брисане речи: „пре пријема у радни однос, уводи се у посао, али“, те овај став гласи: „Секретар који има положен правосудни или стручни испит за запослене у органи државне управе или државни стручни испит не полаже испит за секретара.“

7. Предлог да се брише норма којом се предави-фа пријем у радни однос сарадника, педагошког асистента и помоћног наставника (члан 117. Предлога закона), **није усвојен**. Постојање помоћног наставника прописано је још Законом о основама система образовања и васпитања 2003. године (члан 6. и члан 107. Закона). Сарадник је дефинисан само у предшколским установама (члан 117. став 1. Предлога закона). У погледу педагошког асистента, његова улога се састоји у пружању помоћи и додатне подршке деци и ученицима, у складу са њиховим потребама, као и наставницима, васпитачима и стручним сарадницима у циљу унапређивања рада са децом и ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. У свом раду педагошки асистент ће остваривати сарадњу са родитељима, а, заједно са директором, и са наредним организацијама и заједницама у оквиру локалне самоуправе. У погледу средстава потребних за њихов рад у школској 2009/2010. и школској 2010/2011. години средства су обезбеђена из међународне помоћи (пројекат OEBS-а и РА фондови за пројекат „Образовање за све“).

8. Предлог да се брише норма која дефинише приправника стажисту (члан 124. Предлога закона), **није усвојен**. Овом нормом омогућава се наставнику, веоштациу или стручном сараднику да у својству приправника - стажисте полаже испит за лиценцу. Тиме се мења постојеће решење да лиценца које жели да полаже испит за лиценцу мора да има заснован радни однос. Закон о раду, такође, прописује потписивање уговора о стручном осспособљавању и усавршавању са незапосленим лицем, ради обављања приправничког стажа и полагања стручног испита (члан 201. Закона о раду).

9. Предлог са се у члану 131. којим се регулише преузимање запослених брише став 2. којим се временски орочува овај начин пријема у радни однос, те да се у казеним одредбама предвиди постојање прекршаја због непридржавања ових одређби **је усвојен**. Наиме, ставом 2. члана 131. дефинисао је време до којег се утврђује листа запослених, а усвојеним амандманом на став 2. овог члана брисане су речи „до 15. септембра“. Чланом 161. став 1. тачка 11. прописан је прекршај ако директор поступи супротно члану 132.

10. Предлог који се односи на дужину суспензије (члан 140. став 1.) **није усвојен кроз овај члан, али су измењени рокови за вођење Дисциплинског поступка** (члан 142.).

11. Предлог да одредбе члана 142. став 8. и 9. Предлога Закона о основама система образовања и васпитања нису у складу са Законом о раду и да треба променити рокове застарелости, **прихваћен је кроз амандман** на члан 142. став 8. Предлога закона те су брисане речи: „од сазнања, а најдуже две године“, тако да покретане дисциплинског поступка за повреду забране и теже поврде застарева протеком једне године од дана учинене поврде.

12. Предлог да о дисциплинској одговорности одлучује независан орган, односно да се дисциплинска комисија образује на нивоу школске управе, да је именује начелник школске управе и да буде састављена од представника Министарства, локалне самоуправе и репрезентативних синдиката (члан 142. Предлога закона), **није прихватио**. Како је директор одговоран за законитост рада и успешно обављање делатности установе, то је једино директор овлашћен да покреће и води дисциплински поступак, да донесе одлуку и изриче мере у дисциплинском поступку против запосленог. Учесће лица која су у радном односу у Министарству просвете у овом поступку, космо би се са правом установе на аутономију, која је прописана овим законом. Предлогом закона (члан 142.) детаљно је регулисана процедура дисциплинског поступка.

13. Предлог са се брише став 2. члана 144. **усвојен је** кроз амандман на овај члан закона.

14. Предлог да је у надлежности просветног инспектора контрола Посебног колективног уговора (члан 147. Предлога закона), **не може се прихватити**. Законом о раду, чланом 268. дефинисана је надлежност инспектора рада, односно да врши надзор над применом Закона о раду, других прописа о радним односима, општих аката и уговора о раду. Чланом 8. Закона о раду под термином „општи акт“ подразаумева се колективни уговор и правилник о раду, тако да је Законом о раду, у оквиру надлежности инспектора рада, дефинисан и надзор над колективним уговорима па и Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика.

15. Предлог да се у члану 150. брише став 2. а у вези услова за обављање послова просветног инспектора, односно да само дипломирани правник са положеним стручним испитом може да обавља ове послове, **не може да се прихвати**, јер је овакво законско решење прописано у складу са важећим Законом о државној управи који прописује услове за обављање инспекцијских послова.

16. Предлог да се брише одређба којом се усводи саветник - спољњи сарадник (члан 153. Предлога закона), **није прихватио**, јер се предлозеним законским решењем решава проблем недовољног броја лица која обављају послове просветног саветника. Такође, ово решење је економски оправдано и рационално у ситуацији када не постоји могућност запошљавања нових лица у школским управама, а доприноси афирмацији и промоцији квалитетних наставника који би могли да обављају ове послове.

17. Предлог да је преурањено финансирање установа основног и средњег образовања по моделу *per capita* (члан 155. Предлога закона), **није прихватио**, јер ће се финансирање на основу економске цене по детету и ученику примењивати поступно почев од школске 2011/2012. године, а на све установе почев од школске 2014/2015. године.

Треба истаћи и чињеницу да су представници синдиката активно учествовали у свим фазама израде закона и да су **многи предлози синдиката усвајани фазно, током израде радне верзије закона и Нацрта закона**, као на пример:

- да су у саставу Савета за стручно образовање и образовање одраслих и представници репрезентативних синдиката (члан 15. став 2. Предлога закона),
- да чланови синдиката могу да буду председнице и именовани за члана органа управљања, односно да нема сукоба интереса (члан 54. Предлога закона);
- да дужност директора школе може да обавља лице које има одговарајуће образовање за наставника те врсте школе (члан 59. Предлога закона),
- да је на предлог синдиката уведено да се секретар који нема положен правосудни испит или стручни испит за запослене у органима државне управе уводи у посао и оспособљава за самосталан рад, те да му се одређује ментор са листе секретара установа коју утврди школска управа (Члан 68. Предлога закона),
- да је усвојен предлог да се у надлежној државственој установи врши лекарски преглед запослених (члана 125. Предлога закона),
- да је брисана могућност да претходну проверу психофизичких способности кандидата приликом пријема у радни однос врши психолог, те да ове послове може да ради једино надлежна служба за послове запошљавања (члан 130. Предлога закона),
- да је брисана могућност преузимања запослених из Министарства просвете (члан 131. Предлога закона),
- да је чланом 131. детаљно регулисано преузимање запослених, а у складу са Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 12/09),
- да је у сарадњи са представницима репрезентативних синдиката дефинисан члан 136. Предлога закона - Норма непосредног рада наставника, васпитача и стручног сарадника са децом и ученицима.

Из напред изложеног може се видети да се докондачне верзије Предлога закона дошло заједничким напором Министарства просвете и репрезентативних синдиката, уз обострано разумевање и уважавање свих предлога који су били правно могући и чије усвајање није било у супротности са концепцијом закона.

С поштовањем,

МИНИСТАР
Др Жарко ОБРАДОВИЋ

Документи

Упутство за спровођење избора у СОС и усклађивање са изборима у органима СССС

На основу Одлуке РО СОС број 57/09 од 29. маја 2009. године о расписивању избора, утврђени су рокови за одржавање избора у организацијама и органима Синдиката образовања Србије.

У синдикалним организацијама избори почињу од јануара 2010. и трају до краја јуна 2010. године. Избори за чланове општинских одбора почињу 1. септембра 2010. године, а завршавају се најкасније до 30. октобра 2010. године. Избори за чланове градских и окружних одбора почињу 1. новембра 2010. године, а завршавају се најкасније до 31. децембра 2010. године. Избори за Покрајински одбор и одборе делегатности морају се завршити најкасније до краја фебруара 2011. године.

С обзиром на то да је Одлуком из јуна 2008. године, мандат члановима органа Синдиката образовања Србије продужен за једну годину (на пет година), дошло је до разлике у трајању мандата и роковима за одржавање избора у односу на Савез самосталних синдиката Србије.

Сви чланови органа Савеза самосталних синдиката Србије

(од општинских до покрајинских већа) који долазе из редова Синдиката образовања Србије усклађују своје мандате са одлуком Синдиката образовања Србије, односно њихов мандат у већима траје до момента док се не изврше избори на основу наше одлуке.

У Савезу самосталних синдиката Србије избори за нова општинска већа се морају обави-

Новости из Градског одбора Синдиката

Почетком јула 2009. године Рукководство Градског одбора Синдиката образовања Београда је са начелницом Школске управе Београда Горданом Цветковић договорило почетак утврђивања броја запослених за чијим радом је престала потреба или им је променен удео ангажовања. Уз примену члана 5. и члана 33. Посебног колективног уговора, као и о радним местима за које постоји потреба у школама. У року од неколико дана госпођа Цветковић је директорима основних и средњих школа доставила обавештење да морају поштовати члан 5. и 33. ПКУ. У допису су били прецизно утврђени рокови да би посао био успешно обављен.

Председници синдикалних организација су упознати са потребом да у својим школама предложе чланове Комисије, које ће имenovати Школски одбор. У већини школа су формирали комисије и бодовање обављено по критеријумима из члана 33. ПКУ.

Рукководство Градског одбора је доставило списак Школској управи Београда са именима колега који ће присуствовати састанцима општинских акција директора у сарадњи са представницима Школске управе. Посао је почео пре 15. августа 2009. године. Редовно су на састанцима представници Школске управе уважавали представнике синдиката, док су према њима поједини директори имали веома лош однос. Одредени број директора не жели да прихвате чињеницу да немају могућност да сами одлучују о расписивању конкурса за пријем нових радника.

већ да свако спободно место морају да пријаве Школској управи Београд, да би се прво збрингле колеге за чијим радом је престала потреба или им је променен проценат ангажовања. Директори школа морају једном да схвате да је потребно поштовати Закон и одређена правила, која Министарство провете поставља, јер само на тај начн рад може успешно да се одвија.

Из свих београдских општина подаци пристижу у Школску управу Београд и распоређивање се наставља. Према подацима, који су досад пристигли, реална је нада да ће све колеге бити збринуте, али ће мали број младих колега моћи да се запосли, јер неће бити слободних места.

Рукководство нашег синдиката је веома задовољно сарадњом начелнице и осталих запослених у Школској управи Београд, који су директно или индиректно били укључени.

РАДА НИКОЛИЋ

Колико зарађујемо и на шта трошимо?

Ред почетак школске године обично се праве рачунице – колико треба пара да би се деца опремила за школу, а колико тек за зминичу, грејање и остале „јевене“ трошкове. Запослени у образовању, поред бриге ученика и њихових родитеља, имају и своју бригу, како стоје са платом, јер и они су родитељи и обавезе су им исте.

Најновијих статистички подаци о платама, који се објављују сваког 25. у месецу за претходни месец, кажу: „просечна нето зарада исплаћена у Србији у јулу 2009. године износи 32.553 динара“. У односу на претходни месец номинално је већа за 2,4 одсто, а реално за 3,4 одсто. Када се пореди са истим месецом прошле године, номинално је већа за 10,7 одсто, а реално за 2,4 одсто.

У привреди просечна нето зарада исплаћена у јулу 2009. године била је 30.333 динара.

Запослени у образовању су у јулу просечно примили 35.864 динара, толико и запослени у здравству и социјалном раду (35.755), док је у државној управи и социјалном осигурању просечно исплаћено 40.755 динара. Што се тиче позитивно је образовања, стање непромењено – нешто више од просечне плате у Србији.

За оне који живе и раде у Београду та плата је знатно испод београдског просека (40.843), али за оне који раде и пребивају, рецимо, у Топличком округу, где је просек плата био 21.127 или у Белој Па-

ланици са просеком од 12.799 динара, просечна плата у просвети је савишм пристојна.

Уз све узнемирујуће податке из стараног живота утешно делује статистички податак да су цене у јулу у односу на јун биле ниже за 0,9 одсто. У односу на исти месец прошле године цене су више за 8,5 одсто, а само од почетка ове године порасле су за шест одсто.

На просечно смањење цена утицао је пад цена хране од 3,2 одсто (стигла јефтина храна на пијаци), док су поскупели намештај и текуће одржавање за један одсто а одећа и обућа за 0,9 одсто. Стан, вода струја и гас су поскупели 0,9 одсто, ресторани и хотели 0,8 одсто, а и рекреација и култура су поскупеле за 0,6 одсто.

Домашинства су у овој години месечно на расплату имала

просечно 45. 853 динара (углавном од плата и пензија). Од тога се највише троши на храну и безалкохолна пића – готово две петине, потом за становање, струју и гас 14,8 одсто, транспорт 11,4 одсто, одећу и обућу 6,18 одсто, рекреацију и културу 4,97 одсто, алкохолна пића и дуван 4,95 одсто, намештај 4,87 одсто и здравство 4,24 одсто. Излази за образовање су на дну лествице са издвајањем од 1,14 одсто.

Дакле, ни у структури потрошње нема промена – и даље највише трошимо на пуко преживљавање, без обзира на утицај зелене пијаве која је нешто смањила прошак за храну.

Б. В.

Семинар о управљању школом

У Хелсинкију је недавно одржан семинар о управљању школом у организацији Интернационале образовања и домаћина Финског синдиката образовања. Иако је извештај писан за предшројни број Синдикалног листа ангажовања. Директори школа морају једном да схвате да је потребно поштовати Закон и одређена правила, која Министарство провете поставља, јер само на тај начн рад може успешно да се одвија.

Из свих београдских општина подаци пристижу у Школску управу Београд и распоређивање се наставља. Према подацима, који су досад пристигли, реална је нада да ће све колеге бити збринуте, али ће мали број младих колега моћи да се запосли, јер неће бити слободних места.

Рукководство нашег синдиката је веома задовољно сарадњом начелнице и осталих запослених у Школској управи Београд, који су директно или индиректно били укључени.

управљање у школама Јука Алава о улози педагошког управљања школом за постизање квалитетног образовања. Истакнуто је да школа не треба да има само једног лидера, већ заједничку лидерску тварањну од наставника, особља за подршку, ученичких родитеља и других.

За семинар су припремљене презентације искустава о лидерству из Француске, САД, Тајвана, Ирске и јужне Африке. На панел дискусијама расправљало се о стратегијама за унапређење управљања школом и улози синдиката у томе, као и изазовима у стратегији профилу лидера у школи. Истакнуто је да руководиоци школе треба да да буде образован наставник, да има искуства и компетенције наставника. Поред тога, треба да има одговорнајуће искуство, управљачке вештине и обуку. У другој радној групи се расправљало о изградњи безбедног школског окружења и за ученике, наставнике и остало особље које ради у школи у односу на природне непогоде и насилје.

Трећа радна група за тему је имала улогу синдиката у развоју демократског и квалитетног руководства школе. Закључено је да треба више ангажовања у активностима заступана да би се утицало на политику образовања и организовање обуке и програма лидерства за чланове синдиката. Рукководству школе потребна је обука и континуирани професионални развој. Учесници семинара посетили су локалну основну и средњу школу.

На крају семинара усвојени су закључци да је улога руководства школе веома важна у постизању квалитетног образовања, да су за успешно руковођење потребне вештине и одговорнајући профил руководиоца, да је неопходно да то буду квалификовани наставници са лидерском обуком и менаџерским вештинама. Синдикати имају важан задатак у развоју демократског и квалитетног руковођења школом.

Б. В.

У огледалу статистике

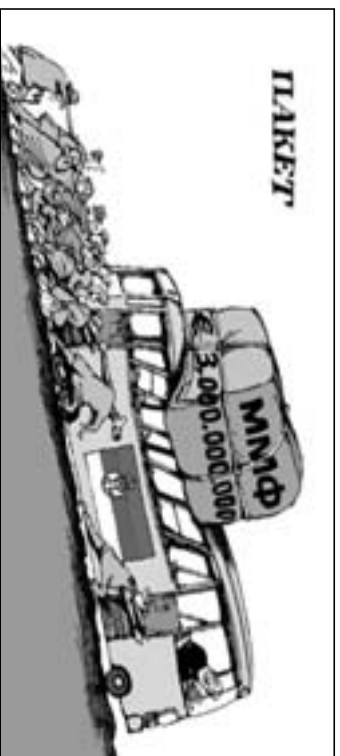
Документи

ММФ редизајнира српску просвету?

Док трају разговори са представницима ММФ у Србији, нагло је порасло интересовање шта ће бити после? Да ли ће се смањити плате, повећати порези, укинути домови здравља, школе и одељења и радна места или све заједно?

За образовање се појавила и додатна забринутост - шеф канцеларије Светске банке у Србији Салмон Греј је саопштио лепену предлогу како Србија може да уштеди и на чему. Између осталог, штетели се може и у образовању укључујући 11.000 одељења за које он „има податке“ да су сувишна. С тим да то није због штетље, већ би се тиме постигла „већа ефикасност у образовању“. Јавност је ту изјаву размела као још један од услова за даље задуживање државе и преживљавање у условима кризе, која је „светска, а наша“.

Просветна јавност – запослени, синдикати, министар просвете – су против. Када се почетком септембра преговори заврше, видећемо на чему смо.

Светска криза утиче на све, а образовање, уколико се посматра као трошак, на удару је смањења финансија. С друге стране, ако се посматра као паметна инвестиција – води ка повећању финансија. Како то изгледа у случају земља централне и источне Европе детаљније ће разговарати председници синдиката образовања из тих земаља са представницима ММФ и Светске банке почетком септембра у организацији Интернационале образовања.

А шта се са светском кризом дешава на светском нивоу? Интернационала образовања је припремила посебну интернет презентацију са информацијама и коментарима о утицају финансијске кризе на финансирање образовања (www.ei.ie.org/handsup/).

Изгледа за повратак у нормалу и раст су добри“, изјавили су пре неколико дана са извора кризе - из федералних резерви САД, док је председник Европске централне банке рекао да је прилично тешко ускоро очекивати повратак нормала. И шеф ММФ је изјавио да је опоравак започео, али је основно питање да ли ће бити одржив. Додао је да су неки делови економског система пропали, али да се не очекује смањивање броја незапослених до „неког периода следеће године“. Другим речима, број незапослених широм света који су изгубили посао због економске кризе, за који Међународна организација рада каже да их је до данас најмање 50 милиона, наставиће расти до „неког периода следеће године“.

Два питања доводе у сумњу овај умерени оптимизам, а тичу се директно и запослених у образовању. Прва ставка првог од два наведена питања је притисак на буџет јавног сектора, који је резултат огромног пада у приходима, посебно на локалним нивоима, а друга представља повећање трошкове здравствене заштите и пензија. Државне школе и у земљама ОЕСД већ су се сучиниле са падом прихода и финансирање школа неће се унапређивати у 2010.

Да ли је тестирање опасно?

ОСД-ов Програм за међународну оцену ученика (PISA) је међународни стандардизовани тест који се реализује на случајном узорку од 15-годишњих ученика у 57 земаља широм света. То је најпознатија међународна компаративна студија која се данас реализује у образовању и њени резултати имају значајан утицај на политику образовања у земљама учесницама и шире. PISA тестирање постаје све значајније за развој политике образовања, али је то само врх леденог брега већег процеса - тренда ка дефинисању одлука заснованих на подацима као снаге у политици на међународној скали.

У PISA тестирању ученици се случајно бирају да попуњавају тестове оловком на папир у трајању од 45 минута. То их чини сличним многим тестовима који су клубу два деценија школских метода. Ипак, утицај PISA иде и ван самог снимања колико добро су ученици стекли одређена знања или вештине. Тесто-

ви су постали моћно оружје политике и националне и интернационалне.

Интернационала образовања је 2008. истраживала утицај PISA тестова из 2006. на расправу о политици образовања, са посебним фокусом на то како су медији извештавали о PISA тестовима, како су владе из њих извучиле закључке и како су на њих реаговали синдикати. Другим речима, како је на образовање утицало најзначајније истраживање.

Наглази показују да PISA има огроман утицај на начин на који просветни радници, родитељи и владе разумеју образовање. Анализа извештаја у штампаној казује да преовлађујућа већина чланака о PISA тестовима наво-

ди да они „мере“ квалитет образовања. Упоредбући удаљена места, као што су Пољска и Сингапур, владе користе тестове да оправдају своје реформе. „Као што показују резултати PISA тестова, наш образовни систем је значајно иза наших суседа и зато треба да делујемо“ – заједнички је рефрен.

Те акције обично воде до увођења више мерења, националних система тестирања заснованих на моделу PISA тестова и њиховој методологији, пажљивом испитивању процена и настава и коначно, до повезивања испуњења обавеза наставника и њихових плата са резултатима тестова ученика. Тај тренд је веома опасан и синдикати су прилично забринути због тога, јер то из основа мења настава и учење и свеобухватни значај образовања.

Компарације могу да произведу фасцинантне податке, али не треба заборавити да је основа за таква упоређивања узорак и да не указује ни на комплек-

сност, нити на ширину образовања. Иста огранчења могу да се примене на било које стандардизоване тестове. PISA 2006 даје интересантне податке о односима између постигнућа 15-годишњака у породним наукама, читању и математици, као и њиховом социјалном окружењу и организацији школе. Ипак, не указује било шта ближе о укљученој слици о квалитету образовања. То може помоћи да се стимулише расправа о образовању, али било који покушај да се резултати PISA тестова употребе за подршку већ развијеним програмима политике образовања би била злоупотреба извештаја и података које он садржи.

У томе су PISA тестови слични многим националним тестовима. Иста огранчења могу да се примене на било које стандардизоване тестове. PISA 2006 даје интересантне податке о односима између постигнућа 15-годишњака у породним наукама, читању и математици, као и њиховом социјалном окружењу и организацији школе. Ипак, не указује било шта ближе о укљученој слици о квалитету образовања. То може помоћи да се стимулише расправа о образовању, али било који покушај да се резултати PISA тестова употребе за подршку већ развијеним програмима политике образовања би била злоупотреба извештаја и података које он садржи.

Тиме ми не поричемо могућност употребе PISA извештаја у интегралном, креативном позитивном начину. Богатство података и разноврсност закључака PISA дозвољава простор за поуздану интерпретацију и са синдикалне тачке гледишта. Боље разумевање старе улоге и скале потенцијалног утицаја PISA тестова, које је Интернационала образовања развила последњих година, не оставља сумњу да употреба PISA за информисање доносилаца политике није само неизбежна, већ може да буде од користи и за синдикални приступ.

(Laura Figazzolo, E1 Worlds of Education, No 29) Превод: Б.В.

PISA притисак на владе

Светска криза и финансирање образовања

РУКЕ ГОРЕ ЗД ОБРАЗОВАЊА

Капањта покретна током лета „Руче горе за образовање“ прати утицај економске кризе на појединачна образовања у појединим земљама, активности које треба предузети да се заштити образовање, као део решења за излазак из кризе.

У капањти се истиче да у време глобалне економске кризе деца и њихове породице први осећају њен утицај и зато је важан утицај просветних радника и школа. Од влада се тражи да:

- инвестирају у образовање сада. Образовање може да чини део решења кризе доводећи до одрживе и праведне будућности,
- избегну смањење буџета за образовање. Потребно је избећи сечу трошкова за образовање. Немојте да наша деца плаћају цену за лудости банака и инвеститора,
- улажите у јавно образовање,
- наставите да пружате помоћ за развој образовања у земљама са ниским приходима и помозите им да достигну миленијумски циљ „Образовање за све“.

Свако смањивање помоћи сада може само да поткопа да сада постигнут напредак.

Недостатак наставника и разлози

Само су четири земље – Бугарска, Ирска, Португал и Шкотска истаки да немају недостатак наставника. У Ирској захтеви за више наставника односе се само на неке предмете. Општи недостатак наставника постоји у Естонији.

Разлози за промене

Према одговорима испитаника главни разлози погоршања радних услова наставника су недостатак ресурса и смањење владиних трошкова за образовање. То је посебно очигледно у Албанији, Чешкој, Кипру, Немачкој, Грцији, Грчкој, Мађарској, Пољској и Шведској. Опште повећање захтева за квалификацијима са стариним компаративним отпређењем радних услова главни су фактори погоршања радних услова у Белгији, Чешкој, Грчкој, Мађарској, Пољској, Енглеској и Белгиу. Појаст етничке разноврсности ученика имигрантског порекла је узрок погоршања радних услова наставника у Аустрији, Белгији, Енглеској и Белгиу. а наставници из тих земаља су додатно отпређењем административних радом. У Енглеској је то случај без обзира на „Споразум о подизању стандарда и отпређењу наставника“, који је имао за циљ да смањи административно отпређење наставника. Стрес на радном месту се, такође, наводи као главни проблем наставника у Ирској, јер нису предузеле одговарајуће мере као одговор на стрес.

Смањење броја ученика због смањења наталитета поменуто је као фактор у унапређењу радних услова наставника у одговорима из Шпаније и Србије. У Србији су инвестиције Светске банке имале позитиван утицај на радне услове наставника, као и на сарадњу између школа, наставника и локалне заједнице.

Формирање плата и колективно преговарање

У наредном делу је представљен приказ услова за плате у различитим земљама, укључујући њихово формирање и институционалне механизме за колективно преговарање. Пожељно покривеношћу колективним преговарањем.

У једном броју земаља, укључујући у ову студију, плате наставника и радни услови генерално, или за посебне групе наставника, не регулишу се колективним преговарањем.

Колективно преговарање је процес помоћу којег се раднички организациони организују да се састану, разговарају и постигну саговорим о радном окружењу са својим послодавцима. Постоји прака да синдикати и представници компаније преговарају о новом радном уговору. У различитим националним контекстима, закона о раду и запошљавању, колективно преговарање има специфичније правно значење. У ширем смислу оно значи преговарање радника о свом запошлењу.

Колективни уговор је радни уговор између послодавца и једног или више синдиката. Колективно преговарање се састоји од процеса прего-

вора између представника синдиката и послодавца (које представља руковођство, у неким земљама организације послодавца или локална или централна влада, као што је то случај у образовању) у односу на услове запошљавања запослених, као што су то плате, радни сати, радни услови и процедуре за жалбе, као и о правима и одговорностима синдиката. Стране у овом процесу резултате преговора саопштавају у колективном уговору или колективном уговору о запошљавању.

На пример, у Ирској и Шкотској су за плате наставника и радне услове правила утврдили трипартитни јавни одбори, као што је Наставнички одбор за саветовање и уговоре и Шкотски преговарачки комитет за наставнике установљен 2001.

Покривеност колективним преговорима

Глобални тренд који карактерише покривеност колективног преговарања у образовању је релативна стабилност. У већини земаља према подацима из истраживања није било промена. Промене су се десиле у Немачкој, где је порастао број државних службеника међу наставницима, за које се плате и радни услови регулишу законом, док је смањен број наставника које покрива колективни уговор. У Холандији су данас плате наставника и радни услови предлажу колективних преговора, док је раније била одговорна само влада. Неодстали који се односе на услове рада у колективним уговорима карактеристика су у Мађарској, док је у Грчкој проблем са владом у примени државних одреба у регуларну плату. Децентрализиција колективног преговарања карактеристична је у Русији, где је ниво преговарања преобачен са федералног на општински ниво у последњих 10 година. Повећање покривености колективним преговорима наглашено је у извештајима из Естоније, Летоније и Португала и приватног сектора у Шведској. У Португалу, ипак, није гарантована сагласност приватних послодавца са колективним уговорима. Португалска влада настоји да објача закон о раду као средство утврђивања плата и радних услова наставника, али та тенденција омаложавава значај колективног преговарања. У Србији је број колективних уговора порећан после реформе Закона о раду 2005. године.

Покривености колективним уговорима у Чешкој је смањена као резултат пада синдикалног чланства међу наставницима. У Енглеској и Белгиу смањење покривености колективним уговорима последица је даље приватизације одређених сектора наставничког сектора (на пример: академије).

Право, политика и плате

Последње правних реформи и владине политике о одређивању плата и радних услова се сматрају значајним у Албанији, Аустрији, Естонији, Француској, Немачкој, Енглеској и Белгиу.

Негативне последице десиле су се у Мађарској, где влада примењује замрзавање плата од 2005. године. У Грчкој је укљученост владе довела до негативног утицаја на развој плат наставника, које су реално опале. Као и у Француској, плате које се дефинишу правним активностима су испод стопе инфлације. У Немачкој су правне промене у усклађивању плата наставника са статусом државних службеника имале негативан утицај на њихов јанос.

Укљученост државе у процес формирања плата сматра се позитивним у Енглеској и Белгиу, где је унапређења плата наставника постигнуто кроз трипартитно преговарање. У Аустрији се главна промена десила са утврђивањем плата, јер се плате, за које су у претходном периоду преговарали синдикати у јавном сектору, сада утврђују законом. Позитивни изједли у развоју плата су у Албанији, где је влада обећала повећање плата наставника.

Клима за преговоре

Услови за колективно преговарање су се генерално погоршали у Енглеској и Белгиу, где су наставници под повећаним притиском због успостављања критеријума који се односе на резултате и због стриктних меренја трошкова ефикасности. Зетегнућа преговарачка клима је такође на Кипру, где је дошло до застоја у преговорима између владе и синдиката, што је резултирало замрзавањем плата. У Бугарској се преговарачки процес, такође, описује као „тежак“.

У Чешкој су синдикати тражили да се држава више укључи у утврђивање плата наставника. У Немачкој веома ограничени преговори о платама у приватном образовању су пореклучили захтеве за утврђивањем минималне плата у том сектору.

Клима за преговарање генерално је позитивна у Аустрији, где су синдикати са владом постигли компромис без штрајкова. Синдикати из Албаније је извештавали о постизању бољих циљева у вези са платама током колективног преговарања. Исто тако, бољи услови за наставнике у колективним уговорима постигнути су у Црној Гори, Малти и Шпанији. У Естонији наставницима је на годишњем нивоу повећана минимална плата. Земље у којима није било промена у односу на климу колективног преговарања су Италија, Грција, Француска, Енглеска и Белге и Данска.

Резултати преговарања

Реалне плате наставника су смањене у Португалу и Грчкој, док је до повећања дошло у Енглеској и Белгиу и Чешкој. Ипак, то повећање није значајно у поређењу са другим професионалним групама. Плате наставника порасле су у Шпанији, Србији и Пољској.

У Немачкој је позитивно то што су се смањиле разлике у платама између Источног и Западне Немачке.

Плате и пол

Нема детерљних информација о томе какве су разлике у платама наставника по полу, пошто су у свим земљама, које су учествовале у студији, платне скале неутралне што се тиче пола и разлике у платама по полу немају форму званичних разлика. Из неких земаља, ипак, наводне разлике у приходима између мушких и женских наставника. На пример, 18 одсто у Холандији, 10 одсто у В. Британији и пет одсто на Исланду, док је разлика у Естонији од 3,5 до девет одсто. Што се тиче трендова у разликма плата по полу, 24 земље наводе да нема значајних промена, само Холандија и Исланд тврде да се повећава разлика у платама, док у Естонији, Енглеској и Белгиу се та разлика смањује.

Случај Холандије заслужује посебну пажњу, пошто је разлика у платама наведена, са трендом повећања.

Што се тиче разлога за разлике у плати по полу наставника, пет земаља поимене различите могућности развоја каријере за мушкарце и жене, пошто жене више користе породилско одсуство или користе флексибилно радно време због бриге о деци (Енглеска и Белге, Естонија, Француска, Холандија и Ирска). Шпанија наводи тешкоће у усклађивању породичног и радног живота. На Исланду мушкарци чеље раде прековремено, док у Летонији постоји недостатак наставника за предмете у којима доминирају мушкарци, као што је на пример математика.

Пол и колективни уговори

Специфичне одребе за полове у колективним уговорима за наставнике, укључујући и одребе које гарантују сигурност запослења самохраним родитељима -, посебно самохраним мајкама, наведено је у одговорима из Мађарске. У Белгији је елиминација штетних ефеката на развој каријере и плата, који проистичае из трудноће, још дугорочан циљ. У колективним уговорима у Енглеској и Белгиу су у ограниченом обиму наведени аспекти који се односе на родитељско одсуство. У Данској постоје опште одредабе које се односе на полове и укључене су у оквирне уговоре, те треба да буду примењени на локалном нивоу и да се примењују на наставнике.

Податак да у колективним уговорима не постоје специфичне одребе за полове наведи су у одговорима Италија, Ирска, Исланд, Немачка, Грција, Естонија, Кипар и Чешка.

Перцепција плата

Од испитаника је тражено да коментаришу тренутне надокнаде наставницима у својим земљама. У Бугарској, Естонији, Француској, Немачкој, Енглеској и Белгиу, Летонији, Малти и Холандији, Шпанији и Шведској сматрају недовољним надокнаде у поређењу са квалификацијима које се траже за поса наставника и одговорност. Плате наставника су ниже у поређењу са сличним професионалним групама у приватном сектору у Енглеској и Белгиу, Холандији и Шведској. У Немачкој се „феминизација“ професије сматра неповољном у погледу постигнућа у платама.

Плате наставника сматрају позитивним у Кипру, Португалу и Србији. У Албанији су плате наставнике повећане у последњих неколико година. Статус наставника се у Ирској сматра генерално високим што се одражава у и недовољно повећању плата. У Италији, Грчкој и Исланду није било промена плата.

Промене у пензионом систему

Реформе пензија наставника и система пензионисања се, углавном, односе на продужавање времена пензионисања и на то како се активне године рада рачунају као основа за просечне зараде током живота. Реформе тог типа се споровале у већини земаља последњих година: Албанија, Аустрија, Чешка, Кипар, Енглеска и Белге, Немачка, Грчка, Италија, Црна Гора, Холандија, Пољска, Португал, Србија, Словачка и Шведска. Само је мали број земаља (Кипар, Грчка и Шведска) навело неостатке који проистичу из такве реформе пензионог система – то се посебно односи на жене и повећање њиховог обавезног радног стажа и израчунавања просечних зарада које одређују и ниво пензија.

Други суштински недостаци пензионог система наводе се из Русије, где су пензионери изложени спромаштву и из Грције, где је нестала велика сума новца који је Светска банка обезбедила за пензије наставника. Унапређење пензионог система наводи испитаници из Бугарске, где је формиран специјални пензионин фонд за рано пензионисање, који финансирају наставници својим доприносима. Мања унапређења у односу на бонусе и додатке су постигнута у Енглеској и Белгиу. У Грчкој синдикати сматрају регулативно позитивни договор да се време пензионисања утврди после 30 година активног рада.

У Белгији, Мађарској и Исланду није било скорјих промена пензионог система за наставнике.

Крај у наредном броју!
Б. В.

Плате наставника у Европи (3)

Недостатак наставника је, изгледа, главни проблем у многим земљама које су учествовале у истраживању могућности развоја каријере наставника (о којем је више речи било у прошлом броју) и варира по интензитету на различитим нивоима образовног система. Поговина ученика је одговорило да се државне школе суочавају с тим проблемом, док је 70 одсто испитаника поменуло недостатак наставника у појединим предметима. Чини се да је недостатак наставника мањи проблем у приватним школама, мада оне чине мали проценат укупног броја школа у већини испитиваних земаља.

Недостатак наставника се најчешће доводи у везу са ниским платама и неатрактивним радним условима у поређењу са другим професионалним групама истих уопређивих квалификација. У Аустрији, на пример, квалификовани наставници за техничке предмете налазе запослење у приватним компанијама радије него у школама. Исто тако, у једном броју земаља, укључујући Енглеску, Белге, Естонију, Мађарску, Летонију, Литванију, Пољску, Русију, Србију, Словачку и Шведску, ниске плате комбиноване са великим радним отпређењем и/или високим захтевима за квалификацијима чине професну професију мање привлачном. У Турској је влада смањила издатке за образовање и недостатак ресурса се генерално сматра главним чиномцем недостатка наставника. Други разлози везани су за демографске промене, као што је то случај у Холандији, Данској и Литванији, где је висок удео старијих наставника који су пред пензијом и где у професију улази мали број наставника који треба да их замене. У Исланду је раст популације повећао потребу за квалификованим наставницима. Минирације као разлог недостатка наставника наводе се у Грцији.

Погоршање статуса наставничке професије и ограничене могућности за развој каријере смањују привлачност професије у Данској, Шведској и Словачкој. У неким земљама се недостатак наставника односи на поједине категорије, као што су наставници за специјално образовање у Финској или наставници језика у Шпанији, где је повећан број државних двојезичних школа.

Плате наставника у Европи (3)

СIP - каталогизација у

публикацији

Народна библиотека Србије
Београд - Синдикално перо

ISSN 1451-7574

COBISS.SR-ID 120073740

Издавач: СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ, Дечанска 14, 11000 Београд
● Главни уредник: БРАНИСЛАВ ПАВЛОВИЋ
● Уредник: САША ЛУКОВИЋ
● Редакцијски колегијум: БОРКА ВИШНИЋ и МИОДРАГ КАМПЕРЕЛИЋ
● Телефон: (011)32-32-229
● Тираж: 4000
● www.sind-obr.org.rs
● Е-маил: obrazovanje@sindikat.rs
● Графичка припрема: ДИМИТРИЈЕ ПАВЛОВИЋ
● Штампа: СИГНЕТА - Београд